

**ЦИФРОВІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ КОНСУЛЬТАТИВНО-ДОРАДЧИХ ОРГАНІВ
ЯК НАПРЯМ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ
У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ****DIGITALIZATION OF THE ACTIVITIES OF CONSULTATIVE AND ADVISORY
BODIES AS A MEANS OF IMPROVING MECHANISMS FOR PUBLIC
PARTICIPATION IN PUBLIC ADMINISTRATION**

У статті досліджено теоретичні та нормативно-правові засади цифровізації діяльності консультативно-дорадчих органів як одного з ключових напрямів удосконалення механізмів участі громадськості у публічному управлінні. Проаналізовано наукові підходи та нормативне визначення поняття «цифровізація». Встановлено, що цифровізація не обмежується впровадженням окремих цифрових технологій, а являє собою комплексний процес трансформації механізмів діяльності органів публічної влади, способів їх взаємодії між собою та з громадянами, а також процедур прийняття управлінських рішень.

Запропоновано авторський підхід до розуміння цифровізації діяльності консультативно-дорадчих органів як комплексного процесу впровадження цифрових технологій на всіх етапах їх функціонування — від формування персонального складу та організації роботи до проведення електронних консультацій, дистанційних засідань, використання цифрових платформ взаємодії, електронного документообігу та забезпечення відкритого доступу громадськості до результатів їх діяльності.

Досліджено сучасні цифрові механізми функціонування консультативно-дорадчих органів, серед яких виокремлено електронні консультації з громадськістю, дистанційні засідання, електронний документообіг, цифрові платформи взаємодії, електронне голосування, офіційні вебресурси та інтегровані державні цифрові сервіси. Визначено, що їх комплексне використання забезпечує безперервність діяльності консультативно-дорадчих органів, розширює можливості громадської участі та сприяє розвитку електронної демократії.

Окрему увагу приділено проблемам адміністративно-правового регулювання використання цифрових інструментів громадської участі. Встановлено, що чинне законодавство характеризується фрагментарністю нормативного регулювання цифрових форм діяльності консультативно-дорадчих органів, відсутністю єдиних процедур проведення дистанційних засідань та електронного голосування, недостатньою інтеграцією цифрових сервісів, а також наявністю невирішених питань інформаційної безпеки, кіберзахисту та захисту персональних даних.

Обґрунтовано доцільність комплексного вдосконалення адміністративно-правового забезпечення цифровізації діяльності консультативно-дорадчих органів шляхом нормативного закріплення цифрових форм їх діяльності, встановлення єдиних стандартів проведення електронних консультацій і дистанційних засідань, створення національної цифрової платформи взаємодії консультативно-дорадчих органів із громадськістю та гармонізації відповідного законодавства із європейськими стандартами електронної демократії та цифрового врядування.

Ключові слова: консультативно-дорадчі органи, цифровізація, публічне управління, цифрові інструменти, електронні консультації, дистанційні засідання, електронний документообіг, цифрові платформи взаємодії, електронна участь, громадськість.

The article examines the theoretical and regulatory principles of digitalization of the activities of consultative and advisory bodies as one of the key areas of improving the mechanisms of public participation in public administration. The scientific approaches and regulatory definition of the concept of "digitalization" are analyzed. It is established that digitalization is not limited to the implementation of individual digital technologies, but is a complex process of transforming the mechanisms of activity of public authorities, the ways of their interaction with each other and with citizens, as well as the procedures for making managerial decisions.

The author's approach to understanding the digitalization of the activities of consultative and advisory bodies as a complex process of implementing digital technologies at all stages of their functioning is proposed - from the formation of personnel and organization of work to conducting electronic consultations, remote meetings, the use of digital interaction platforms, electronic document management and ensuring open public access to the results of their activities.

Modern digital mechanisms for the functioning of consultative and advisory bodies were studied, including electronic consultations with the public, remote meetings, electronic document management, digital interaction platforms, electronic voting, official web resources and integrated state digital services. It was determined that their comprehensive use ensures the continuity of the activities of consultative and advisory bodies, expands the possibilities of public participation and contributes to the development of e-democracy.

Special attention is paid to the problems of administrative and legal regulation of the use of digital tools of public participation. It was established that the current legislation is characterized by the fragmentation of regulatory regulation of digital forms of activity of consultative and advisory bodies, the lack of unified procedures for conducting remote meetings and electronic voting, insufficient integration of digital services, as well as the presence of unresolved issues of information security, cyber security and personal data protection.

The feasibility of comprehensively improving the administrative and legal support for the digitalization of the activities of consultative and advisory bodies by means of regulatory consolidation of digital forms of their activities, establishing uniform standards for conducting electronic consultations and remote meetings, creating a national digital platform for interaction of consultative and advisory bodies with the public, and harmonizing relevant legislation with European standards of e-democracy and digital governance is substantiated.

Key words: *consultative and advisory bodies, digitalization, public administration, digital technologies, e-consultations, online meetings, electronic document management, digital participation platforms, e-participation, civil society participation.*

Постановка проблеми. Цифрова трансформація публічного управління є одним із ключових напрямів реформування державного управління в Україні, що зумовлено процесами європейської інтеграції, розвитком інформаційного суспільства та необхідністю підвищення відкритості, прозорості й ефективності діяльності суб'єктів публічної адміністрації. У цих умовах особливого значення набуває вдосконалення механізмів взаємодії органів публічної влади з громадськістю, зокрема шляхом запровадження сучасних цифрових інструментів участі. Консультативно-дорадчі органи виступають одним із найбільш поширених інституційних механізмів такої взаємодії, однак традиційні форми їх діяльності не завжди забезпечують належний рівень оперативності, доступності та залучення широкого кола заінтересованих осіб до процесів вироблення управлінських рішень.

Особливої актуальності зазначена проблематика набуває в умовах воєнного стану, коли цифрові технології стали необхідною умовою безперервності діяльності органів публічної влади та забезпечення ефективної комунікації з громадянським суспільством. Використання електронних консультацій, дистанційних засідань, цифрових платформ, електронного документообігу та інших інструментів цифрової взаємодії створює нові можливості для підвищення ефективності роботи консультативно-дорадчих органів. Водночас чинне законодавство України не містить комплексного регулювання цифрових форм їх діяльності, що обумовлює необхідність наукового осмислення перспектив цифровізації консультативно-дорадчих органів як одного з напрямів удосконалення механізмів участі громадськості у публічному управлінні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти участі громадськості у публічному управлінні, діяльності консультативно-дорадчих органів, цифрової трансформації публічного управління та розвитку електронної демократії стали предметом наукових досліджень В. Авер'янова, Т. Андрійчук, Н. Білак, В. Геращенко, Н. Гражевської, І. Дегтярьової, В. Віхляєва, С. Єсімова, С. Карплюк, В. Колпакова, В. Лоли, В. Нестеровича, Ю. Полякової, В. Сумської, І. Сурай, І. Семенова, О. Терлюк, І. Терлюк, І. Фікс, М. Хаустової, Л. Яковенко та інших учених. Їхні наукові праці зробили вагомий внесок у розвиток теоретичних засад взаємодії органів публічної влади з громадянським суспільством, визначення правової природи консультативно-дорадчих органів, а також дослідження сучасних тенденцій цифровізації публічного управління.

Водночас питання цифровізації діяльності консультативно-дорадчих органів як самостійного напрямку вдосконалення механізмів участі громадськості у публічному управлінні залишаються недостатньо дослідженими. У науковій літературі відсутній комплексний аналіз правових засад використання цифрових інструментів у діяльності консультативно-дорадчих органів, особливостей проведення електронних консультацій, дистанційних засідань, застосування цифрових платформ взаємодії та інших форм електронної участі. Крім того, потребують подальшого наукового осмислення питання нормативного забезпечення цифрової трансформації діяльності консультативно-дорадчих органів в умовах воєнного стану та розвитку цифрового врядування, що обумовлює актуальність обраної тематики.

Актуальність дослідження. Цифровізація публічного управління є одним із пріоритетних напрямів реформування державного управління в Україні та важливою складовою процесів європейської інтеграції. Впровадження цифрових технологій спрямоване не лише на підвищення ефективності діяльності суб'єктів публічної адміністрації, а й на забезпечення відкритості, прозорості та доступності процесів прийняття управлінських рішень. У цьому контексті особливого значення набуває модернізація механізмів участі громадськості у публічному управлінні, серед яких важливе місце займають консультативно-дорадчі органи. Саме вони забезпечують інституційну взаємодію між органами публічної влади, експертним середовищем та інститутами громадянського суспільства, сприяючи врахуванню суспільних інтересів під час формування та реалізації державної політики.

Крім цього, актуальність дослідження суттєво посилюється в умовах воєнного стану, коли традиційні форми діяльності консультативно-дорадчих органів виявилися недостатньо ефективними для забезпечення безперервної взаємодії держави та громадськості. Проведення дистанційних засідань, електронних консультацій, використання цифрових платформ, засобів електронної комунікації та електронного документообігу стало необхідною умовою функціонування таких органів. Водночас чинне законодавство не містить комплексного правового регулювання цифрових форм їх діяльності, що негативно впливає на ефективність реалізації консультативно-дорадчих функцій та створює практичні труднощі під час застосування сучасних цифрових інструментів.

За таких умов особливого значення набуває дослідження цифровізації діяльності консультативно-дорадчих органів як одного з напрямів удосконалення механізмів участі громадськості у публічному управлінні. Наукове осмислення сучасних цифрових інструментів взаємодії, визначення перспектив їх нормативного закріплення та вироблення пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання сприятимуть підвищенню ефективності діяльності консультативно-дорадчих органів, розвитку електронної демократії та формуванню сучасної моделі відкритого, прозорого й людиноцентричного публічного управління.

Мета статті. Метою статті є дослідження теоретичних та нормативно-правових засад цифровізації діяльності консультативно-дорадчих органів, визначення сучасних цифрових механізмів їх функціонування, аналіз проблем правового регулювання використання цифрових інструментів громадської участі, а також формулювання пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-правового забезпечення цифрової трансформації консультативно-дорадчих органів як ефективної форми участі громадськості у публічному управлінні.

Виклад основного матеріалу. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій суттєво вплинув на трансформацію сучасного публічного управління, зумовивши переосмислення традиційних механізмів взаємодії органів публічної влади з громадськістю. Якщо раніше консультативно-дорадчі органи здійснювали свою діяльність переважно шляхом проведення очних засідань та особистих консультацій, то сьогодні ефективне виконання ними покладених завдань дедалі більше залежить від використання сучасних цифрових технологій. Цифровізація створює нові можливості для забезпечення відкритості діяльності консультативно-дорадчих органів,

розширення доступу громадян до процесів прийняття управлінських рішень, підвищення оперативності комунікації та ефективності реалізації консультативно-дорадчих повноважень.

Особливої актуальності цифровізація діяльності консультативно-дорадчих органів набула після запровадження правового режиму воєнного стану [1], коли виникла необхідність забезпечення безперервності функціонування інституцій громадської участі незалежно від безпекової ситуації чи територіальних обмежень. Проведення дистанційних засідань, використання електронних консультацій, цифрових платформ взаємодії, систем електронного документообігу та інших інформаційно-комунікаційних технологій дозволило зберегти ефективний діалог між суб'єктами публічної адміністрації та громадянським суспільством. У зв'язку з цим виникає необхідність комплексного аналізу сучасного стану цифровізації діяльності консультативно-дорадчих органів, визначення її правових засад, переваг, проблемних аспектів та перспектив подальшого розвитку в Україні.

З метою комплексного дослідження теоретичних та нормативно-правових засад цифровізації діяльності консультативно-дорадчих органів насамперед доцільно звернутися до змісту поняття «цифровізація» та особливостей його застосування у сфері публічного управління. Саме з'ясування сутності цифровізації як сучасного напрямку розвитку публічного управління створює необхідне теоретичне підґрунтя для подальшого аналізу цифрових механізмів функціонування консультативно-дорадчих органів, їх ролі у забезпеченні електронної участі громадськості та визначення перспектив удосконалення адміністративно-правового регулювання у цій сфері.

На думку М. Г Хаустової, цифровізація – це впровадження цифрових технологій у всі сфери життя: від взаємодії між людьми до промислових виробництв, від предметів побуту до дитячих іграшок, одягу тощо [2]. Погоджуємося із запропонованим визначенням, оскільки воно комплексно відображає широке проникнення цифрових технологій у різні сфери суспільного життя, однак має загальний характер і недостатньо розкриває управлінський та правовий аспекти цифровізації.

В свою чергу, С.О. Карплюк стверджує, що цифровізація є відображенням сучасної парадигми розвитку суспільства, коли конкурентоспроможність та ефективність постають як життєво необхідні якості [3]. Погоджуємося з позицією автора, оскільки вона вдало відображає роль цифровізації як рушійної сили сучасного суспільного розвитку, однак більше розкриває її значення та мету, ніж сутність самого поняття.

Слід погодитися з точкою зору науковців І. Сурай, Н. Гражевської, Л. Яковенко, В. Герасценко, що цифровізація державного управління не створює нову модель державного управління, а покращує, модернізує вже побудовану систему [4]. Вважаємо таку позицію обґрунтованою, оскільки цифровізація дійсно не формує принципово нової моделі державного управління, а забезпечує модернізацію існуючих управлінських процесів шляхом впровадження цифрових технологій.

Також доцільно звернутися до нормативного розуміння поняття «цифровізація». У чинному законодавстві України воно трактується по-різному залежно від предмета правового регулювання. Так, відповідно до Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 67-р, цифровізація визначається як насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливило інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір [5]. Таким чином концепція закладає правові основи цифрової трансформації держави через розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, цифрової інфраструктури та електронної взаємодії суб'єктів публічного управління.

У свою чергу, Закон України «Про Національну програму інформатизації» цифровізацію розкриває як процес впровадження цифрових технологій у всі сфери суспільного життя [6]. Такий підхід акцентує увагу саме на процесуальному аспекті цифрової трансформації та її універсальному характері.

Аналіз наведених нормативних положень свідчить, що цифровізація не обмежується лише впровадженням окремих інформаційних технологій чи переведенням документів в електронну форму. Вона охоплює комплексну трансформацію механізмів діяльності органів публічної влади, способів їх взаємодії між собою та з громадянами, а також процесів прийняття управлінських рішень.

У цьому контексті *цифровізація діяльності консультативно-дорадчих органів* повинна розглядатися як комплексний процес впровадження цифрових технологій у всі етапи їх

функціонування - від формування персонального складу та організації роботи до проведення електронних консультацій, дистанційних засідань, використання цифрових платформ взаємодії та забезпечення відкритого доступу громадськості до результатів їх діяльності.

Одним із ключових напрямів цифрової трансформації консультативно-дорадчих органів є впровадження сучасних цифрових механізмів їх функціонування. Під такими механізмами доцільно розуміти сукупність організаційних, інформаційно-комунікаційних та технологічних інструментів, що забезпечують здійснення консультативно-дорадчої діяльності із використанням цифрових технологій, підвищують ефективність взаємодії між суб'єктами публічної адміністрації та громадськістю, а також сприяють відкритості, доступності й прозорості процесів вироблення управлінських рішень.

До основних цифрових механізмів функціонування консультативно-дорадчих органів доцільно віднести:

1) електронні консультації з громадськістю, що забезпечують дистанційне обговорення проєктів нормативно-правових актів, стратегій, програм та інших документів державної політики (наприклад, коли НАДС оголошувало проведення електронних консультацій з громадськістю щодо проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку відбору представників громадських об'єднань та закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку у сфері публічного управління та адміністрування, до складу Комісії з питань вищого корпусу державної служби» [7]);

2) дистанційні засідання консультативно-дорадчих органів із використанням засобів відеоконференцв'язку, які дозволяють забезпечити безперервність діяльності незалежно від місця перебування членів органу чи безпекової ситуації;

3) електронний документообіг, що охоплює створення, погодження, підписання, обмін та зберігання документів в електронній формі із застосуванням кваліфікованого електронного підпису [8];

4) цифрові платформи взаємодії [9], які забезпечують комунікацію між органами публічної влади, консультативно-дорадчими органами та громадськістю, оприлюднення матеріалів, рекомендацій, протоколів засідань і результатів консультацій (наприклад, Взаємодія (провідник у світ е-демократії) [10], Цифрові профілі громад [11]);

5) електронне голосування [12] та онлайн-опитування, що використовуються під час прийняття рекомендацій, проведення конкурсного відбору або визначення позиції членів консультативно-дорадчих органів (наприклад, електронне голосування [13], онлайн-опитування [14]);

6) офіційні вебсайти та сторінки в інформаційно-комунікаційних мережах, через які забезпечується відкритість діяльності консультативно-дорадчих органів, інформування громадськості про їх роботу та зворотний зв'язок (наприклад «Соціально активний громадянин» [15]);

7) інтегровані державні цифрові сервіси, зокрема використання можливостей Єдиного державного вебпорталу електронних послуг, систем електронної взаємодії органів виконавчої влади та інших державних інформаційних ресурсів [16].

Зазначені цифрові механізми мають комплексний характер та забезпечують цифровізацію всіх етапів діяльності консультативно-дорадчих органів - від формування їх складу й організації роботи до прийняття рекомендацій, здійснення комунікації з громадськістю та моніторингу результатів розгляду їх пропозицій суб'єктами публічної адміністрації. Їх впровадження сприяє розширенню участі громадян у процесах публічного управління, підвищенню прозорості діяльності органів влади та формуванню сучасної моделі електронної демократії.

Попри активний розвиток цифрових технологій та їх широке впровадження у сферу публічного управління, правове регулювання використання цифрових інструментів громадської участі залишається фрагментарним і не повною мірою відповідає сучасним потребам. Насамперед це пов'язано з відсутністю комплексного нормативно-правового акта, який би визначав єдині правові засади цифрової діяльності консультативно-дорадчих органів, порядок проведення електронних консультацій, дистанційних засідань, електронного голосування та інших форм цифрової взаємодії між суб'єктами публічної адміністрації і громадськістю.

Однією з основних проблем є відсутність законодавчо визначеного правового статусу електронних форм діяльності консультативно-дорадчих органів. Чинне законодавство не встановлює єдиних вимог до порядку проведення онлайн-засідань, використання засобів відеоконференцв'язку, підтвердження особи учасників, електронного голосування, оформлення та зберігання електронних документів, що призводить до неоднакової практики функціонування консультативно-дорадчих органів при різних суб'єктах публічної адміністрації.

Не менш важливою проблемою є недостатній рівень інтеграції цифрових інструментів громадської участі. Електронні консультації, офіційні вебсайти, електронні петиції [17], платформи громадського обговорення та інші цифрові сервіси функціонують відокремлено, без єдиної інформаційної системи взаємодії. Це ускладнює доступ громадян до процедур участі, знижує рівень поінформованості та ефективність комунікації між громадськістю і суб'єктами публічної адміністрації.

Окремої уваги потребують питання інформаційної безпеки, кіберзахисту та захисту персональних даних під час використання цифрових механізмів громадської участі. Розширення дистанційних форм роботи консультативно-дорадчих органів потребує належного нормативного врегулювання питань автентифікації учасників, забезпечення конфіденційності інформації, захисту електронних комунікацій та гарантування достовірності результатів електронного голосування і консультацій.

Таким чином вважаємо, що вирішення зазначених проблем можливе шляхом комплексного вдосконалення адміністративно-правового регулювання цифрової діяльності консультативно-дорадчих органів. Доцільним є нормативне закріплення цифрових форм їх діяльності, запровадження єдиних стандартів проведення електронних консультацій та дистанційних засідань, створення національної цифрової платформи взаємодії консультативно-дорадчих органів із громадськістю, а також гармонізація відповідного законодавства з європейськими стандартами електронної демократії та цифрового врядування.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що цифровізація діяльності консультативно-дорадчих органів є закономірним етапом розвитку сучасного публічного управління та одним із найбільш перспективних напрямів удосконалення механізмів участі громадян у процесах формування й реалізації державної політики. Використання цифрових технологій забезпечує підвищення відкритості, оперативності та доступності діяльності консультативно-дорадчих органів, а також сприяє розширенню можливостей громадян щодо участі у виробленні управлінських рішень.

Дослідження нормативно-правових підходів до визначення поняття «цифровізація» дозволило встановити, що її зміст не обмежується впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, а охоплює комплексну трансформацію процесів функціонування суб'єктів публічного управління. У зв'язку з цим цифровізацію діяльності консультативно-дорадчих органів доцільно розглядати як комплексний процес інтеграції цифрових технологій у всі етапи їх діяльності, що забезпечує ефективну взаємодію між органами публічної влади та громадськістю.

Обґрунтовано, що сучасними цифровими механізмами діяльності консультативно-дорадчих органів є електронні консультації, дистанційні засідання, електронний документообіг, цифрові платформи взаємодії, електронне голосування, офіційні вебресурси та інтегровані державні цифрові сервіси. Їх комплексне застосування створює належні умови для безперервної діяльності консультативно-дорадчих органів, підвищує прозорість процесів прийняття рішень та забезпечує ширше залучення громадян до публічного управління.

Разом із тим встановлено, що чинне адміністративно-правове регулювання цифрової діяльності консультативно-дорадчих органів залишається недостатньо системним. Відсутність єдиних нормативних підходів до проведення електронних консультацій, дистанційних засідань, електронного голосування, використання цифрових платформ взаємодії та електронного документообігу, а також недостатня інтеграція цифрових сервісів негативно впливають на ефективність функціонування консультативно-дорадчих органів.

На підставі проведеного дослідження запропоновано напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання цифровізації діяльності консультативно-дорадчих органів, серед яких: нормативне закріплення цифрових форм їх діяльності; встановлення єдиних процедур проведення електронних консультацій, дистанційних засідань та електронного голосування; створення єдиної національної цифрової платформи взаємодії консультативно-дорадчих органів із громадськістю; забезпечення інтеграції державних цифрових інформаційних ресурсів; удосконалення механізмів кібербезпеки, захисту персональних даних та електронної ідентифікації учасників.

Таким чином, цифровізація діяльності консультативно-дорадчих органів повинна стати одним із пріоритетних напрямів подальшого розвитку публічного управління в Україні. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню ефективності діяльності консультативно-дорадчих органів, розвитку електронної демократії, забезпеченню прозорості діяльності суб'єктів публічної адміністрації та гармонізації національного законодавства із сучасними європейськими стандартами цифрового врядування.

Список використаних джерел:

1. Про введення воєнного стану в Україні: указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>.
2. Хаустова М. Г. Поняття цифровізації: національні та міжнародні підходи. Право та інновації. 2022. №2 (38). С. 7–18.
3. Карплюк С.О. Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі. Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку. Матеріали методологічного семінару НАПН України. 4 квітня 2019 р. Київ, 2019. С. 188–197.
4. E-government at the crossroads : The World Public sector report 2003. URL : <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2003>.
5. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 67-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80/ed20180117#n20>.
6. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 01.12.2022 № 2807-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>.
7. НАДС оголошує проведення електронних консультацій з громадськістю щодо проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку відбору представників громадських об'єднань та закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку у сфері публічного управління та адміністрування, до складу Комісії з питань вищого корпусу державної служби». URL: <https://nads.gov.ua/konsultaciyi-z-gromadskistyuu/elektronni-konsultaciyi>.
8. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.
9. Єсімов С.С. Цифрові платформи у контексті надання публічних послуг. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. №4. С.352-357. URL: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/311011>.
10. Взаємодія. Провідник у світ е-демократії. URL: <https://e-democracy.diaa.gov.ua/>.
11. Цифрові профілі громад. URL: <https://decentralization.ua/news/19912>.
12. Терлюк О., Терлюк І. Електронне голосування в Україні: правові аспекти в контексті технологічних інновацій і перспектив. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія: “Юридичні науки”. 2025. №2 (46). С. 343-351. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2025/jun/39431/25078346maket25082025-347-355.pdf>.
13. Електронне голосування. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2445172-elektronne-golosuvanna.html.
14. Онлайн-опитування. URL: <https://www.pfu.gov.ua/if/190242-onlajn-opytuvannya-stosovno-dostupnosti-publichnyh-poslug-u-sferi-sotsialnogo-zahystu-naselessly/>.
15. Соціально активний громадянин. Тема для обговорення. URL: <https://citizen.omr.gov.ua/discussion/>.
16. Єдиний державний веб-портал електронних послуг "ДІЯ". URL: <https://se.diaa.gov.ua/unified-state-web-portal-of-electronic-services-diaa>.
17. Електронні петиції. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://petition.president.gov.ua/>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 10.09.2025

Дата публікації: 25.09.2025